

Geacht college van GS,

Hierbij reageren wij op uw concept-brondocument versie 9 oktober tbv bestuurlijk overleg 12 oktober.

Inleiding

In zijn algemeenheid blijven wij van mening dat de start van een artikel 8 arhi-procedure onwenselijk, onrechtmatig en onrechtvaardig is:

- Er is in Scherpenzeel geen draagvlak voor (gedwongen) herindeling; bij een peiling onder alle inwoners van 16 jaar en ouder (58,88 % opkomst) op basis van onze kadernota koos 86,9% voor een zelfstandige toekomst. De gemeenteraad heeft haar keuze uit december 2019 in juli 2020 herbevestigd.
- Bovendien is in Scherpenzeel geen sprake van 'evidente bestuurskrachtproblemen, waarvoor de gemeente geen oplossing weet te realiseren'. Dit hebben wij sinds mei 2020 stelselmatig betoogd, en is bevestigd met de review van de bestuurskrachtopgave die BMC onlangs heeft afgerond. Zoals u weet is op basis van het vernieuwde Beleidskader Herindeling (2019) het aantonen van stagnatie in de aanpak van evidente bestuurskrachtproblematiek vereist, voordat sprake kan zijn van provinciale regieneming.
- Gemeenten zijn primair zelf aan zet bij het werken aan hun maatschappelijke en bestuurlijke opgaven. Deze procedure ontnemt ons de regie en bemoeilijkt het werken aan onze eigen maatschappelijke en bestuurlijke opgaven. Dit schaadt de belangen van de inwoners van Scherpenzeel disproportioneel en is daarmee (zeker gezien het gebrek aan draagvlak en rechtsgrond) onrechtvaardig.

In het brondocument staat verder geen duiding van bovenstaande punten terwijl het naar onze mening wel relevant is om hieraan aandacht te geven in de inleiding van dit document. Het start nu meteen in hoofdstuk 2 met de beschrijving van de varianten.

Langs deze weg herhalen wij dan ook onze principiële bezwaren tegen het Open Overleg dat door u wordt gevoerd. Onderstaande reflectie op dit brondocument doet daaraan niets af.

2. Beschrijving varianten

2.1 Gemeenten Scherpenzeel en Barneveld zelfstandig.

Voor de invulling van 'Scherpenzeel zelfstandig' wordt verwezen naar de in de Kadernota vervatte maatregelen. Deze maatregelen zijn echter niet uitputtend en moeten gezien worden in het licht van de reeds in gang gezette bestuurskrachtverbetering.

Er staat 'Uit de informatie van Scherpenzeel en de andere gemeenten kan worden afgeleid dat het hierbij dan gaat om dienstverleningsovereenkomsten onder nader te bepalen voorwaarden, al of niet met een 'preferred supplier' afspraak.' Wij streven (zoals in onze bestuurlijk overleggen meermaals benadrukt) binnen onze zelfstandige koers een duurzame samenwerking na met 1 of 2 preferred suppliers, waarbij langjarige samenwerkingsafspraken worden vastgelegd, en een eventuele knip in samenwerkingsovereenkomsten op domeinniveau dient plaats te vinden.

Langjarige samenwerkingsafspraken op domeinniveau komen in Nederland vaker voor.

2.2 Duurzaam partnerschap

Ten aanzien van deze variant blijven wij van mening dat duurzaam partnerschap zonder stip op de horizon een variant is op het scenario zelfstandigheid. Met (vereiste optie tot) stip op de horizon is duurzaam partnerschap feitelijk een subvariant van herindeling. Gezien de herhaalde stellingname van Barneveld, dat een dergelijke stip op de horizon voor hen uitgangspunt is, lijkt het een ommissie

om dit niet te benoemen. In deze paragraaf is het onduidelijk hoe dit in elkaar steekt (wel of geen stip op de horizon).

2.3 Herindeling Scherpenzeel-Barneveld per 1-1-'23

De beschrijving van deze variant is ons inziens niet waardenvrij. Zo wordt benoemd dat herindeling leidt tot een steviger regionale positie. Voor wie?

Zowel in onze (raadsbreed onderschreven) Stuurgroepanalyse van najaar 2019 als in de Spiegel / Matrix van voorjaar 2020 is benoemd dat een eigen stem in de regio zeer waardevol is voor Scherpenzeel, en de gewenste doorzettingsmacht ook kan worden bereikt door het werken aan samenwerkingsrelaties met buurgemeenten.

Nog altijd is ons niet duidelijk waarom een herindeling op 1 januari 2023 moet worden gerealiseerd. Ook in dit document wordt dit niet onderbouwd. Zoals al eerder aangegeven gaat voor ons zorgvuldigheid boven snelheid, zeker als deze haast niet wordt beargumenteerd.

Uit het door Barneveld verstuurde raadsmemo begrijpen wij dat zij een lichte samenvoeging nastreven. Zoals eerder aangegeven is, los van onze principiële bezwaren tegen herindeling, een lichte samenvoeging voor ons sowieso onbespreekbaar. Dit wordt niet beschreven in het document. Er staat alleen dat Barneveld een voorstander er van is en niet dat Scherpenzeel dit ongewenst vindt.

Qua ambitieniveau gaan wij er van uit dat onze huidige maatschappelijke en beleidsmatige ambities (maatwerk dienstverlening, voorzieningenniveau sport, zwembad, bibliotheek, Breehoek,) worden gecontinueerd op hetzelfde niveau dan wel versterkt. Wij zien hiervoor graag een (cijfermatige) onderbouwing van de vergelijking van de varianten.

2.4 Varianten die niet worden betrokken in de analyse

Wij betreuren het) dat uw visie op bestuurlijke samenwerking in de regio FoodValley niet verder rijkt dan de relatieve versterking van de positie van Barneveld binnen deze regio. Creativiteit, in lijn met de zoektocht van de Minister naar nieuwe bestuursvormen zou hierin het verschil kunnen maken. In dat kader verwijzen wij u o.a. naar de Kamerbrief Toekomst Openbaar Bestuur (MinBZK, oktober 2019) en het Essay Taakdifferentiatie (VNG, 2019). Er is, ook al hebben wij nog zo'n hekel aan 'structuuroplossingen' en 'blauwdrukken', op zijn minst behoefte aan nieuwe denkbeelden over onze bestuurlijke architectuur. Toegegeven, op de resultaten daarvan kunnen wij niet wachten, daargelaten dat wij in Nederland in het algemeen niet sterk in zijn in institutionele architectuur. Dan is het beter pragmatisch naar de werkelijkheid te kijken en te zoeken naar effectieve incrementele vernieuwingen. Op dit moment is de vorm "federatiegemeente" veel in het nieuws. Op lange termijn zou dit ook voor de regio Food Valley een aantrekkelijk perspectief kunnen zijn.

Ook vinden wij het opvallend (vanuit historisch, maar vooral ook vanuit functioneel perspectief) dat provinciale herindeling (Scherpenzeel toevoegen aan de provincie Utrecht) niet wordt overwogen.

3. Afwegingscriteria

Zoals aangegeven tijdens ons bestuurlijk overleg op 14 september jl. en in ons tekstvoorstel voor het Plan van Aanpak hadden wij graag draagvlak ex ante als 7^e criterium toegevoegd. Het ontbreken hiervan ervaren wij als een miskenning van de sentimenten in de samenleving.

In aanvulling op de genoemde criteria hechten wij er aan dat de criteria, zoals genoemd in onze Argumentenkaart 2020 en in ons analysemodel voor de Spiegel voorjaar 2020 (bijlage 1 bij onze Kadernota) worden meegenomen.

3.6.1. Sociaal Domein

Bij het verkennen van de toekomstscenario's voor uitvoering verzoeken wij u ook aandacht te besteden aan flexibiliteit, maatwerkoplossingen en nabijheid en lokale aanwezigheid van ambulant hulpverleners.

3.6.2 De Breehoek

Wij adviseren u uw oordeel te baseren op de uitkomsten van de Optimalisatiestudie Breehoek (Draaijer en Partners, mei 2020) zoals verwerkt in onze Kadernota en in onze Spiegel 2020.

4.1 Nationale opgaven

Naar onze mening ontbreekt hier de toenemende kloof tussen burger en politiek, mede als gevolg van schaalvergroting.

4.2 Regionale opgaven

Onder regionale opgaven is geen aandacht voor de verbetering van de governance structuur. Scherpenzeel heeft zoals wellicht bekend een nadrukkelijke ambtelijke bijdrage geleverd aan voorstellen voor verbetering hiervan. Ook de ontvlechting van Regio De Vallei vraagt aandacht.

De subparagrafen onder 4.2 (4.2.1 t/m 4.2.5) staan ons inziens onterecht genoemd als regionale uitdagingen; dit zijn landelijk fenomenen.

4.3 ambities gemeente Scherpenzeel

Dit betreft een samenvattend overzicht van maatschappelijke ambities. De bestuurlijke ambities (o.a. niet alleen halen maar ook brengen in regionaal verband, strategischer samenwerking in regionale beleidsontwikkeling en -lobby, en t.a.v. verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel) zijn niet benoemd.

5. Variantenanalyse

Algemeen: zie ook opmerkingen uit Argumentenkaart 2020 en Bijlage 1 van de Kadernota. Met name op immateriële waarden en voorzieningenniveau ontbreken hier essentiële referenties.

5.1 Thema Gemeenschap

Wij onderschrijven uw stelling dat onder iedere bestuurlijke constructie een rijk, gevarieerd en productief verenigings- en gemeenschapsleven op dorpsniveau plaats *kan* vinden. Ten aanzien van de relatie tussen de gemeenten en haar kern(en) kan echter niet worden gesteld dat er geen reden zou zijn om te veronderstellen dat de varianten sterk onderscheidend zullen zijn in de mogelijkheden voor dorpen en dorpsgemeenschappen om te functioneren en te floreren.

Zoals ook eerder door ons betoogd is in het geval van een zelfstandige gemeente de onverdeelde focus van bestuur en organisatie op de eigen kern, en de mate waarin beiden in de kern geworteld zijn, bepalend voor het maatwerk dat kan worden geleverd en voor de mate waarin de gemeente als netwerkpartner kan functioneren.

Ten aanzien van de formele structuren voor overleg en advies tussen gemeente en samenleving (p.19) wordt enkel de Adviesraad Sociaal Domein benoemd. Daarmee wordt voorbijgegaan aan het overleg met onze wijkplatforms, aan ons structureel overleg met de Duurzaamheidsambassadeurs, aan de Sportraad, het structureel overleg met ondernemersverenigingen (4x per jaar), het overleg met de sportverenigingen (4x per jaar), LTO (2x per jaar), de sportraad, de Beraadsgroep Welzijn (waarin alle welzijnsorganisaties zijn verwerkt), regulier overleg met de kerken, de Monumentencommissie, de Bouwadviescommissie en het Inwonerspanel waartoe recent is besloten. Tevens werkt Scherpenzeel aan herijking van haar Participatiebeleid (zie Roadmap).

Ten aanzien van de risico's van clientisme en de vermeende beperkte partnerrol van het gemeentebestuur wordt opnieuw verwezen naar SvdL. Volledigheidshalve merken wij op dat SvdL juist op dit punt **niet** door onze gemeenteraad is onderschreven. Bovendien is, zoals aangegeven, dit rapport in meerdere opzichten achterhaald. Ten aanzien van beide punten is volgens BMC een (verdere) verbetering merkbaar.

5.2 Thema Bestuur

Scherpenzeel heeft 1 fulltime en 2 parttime wethouders

De raad zal na de volgende verkiezingen uit 15 leden bestaan omdat Scherpenzeel inmiddels >10.000 inwoners heeft.

Ten onrechte constateert het brondocument dat sprake is van een intensivering van de woningbouwambities tov vorige collegeperiode; al deze plannen waren reeds bekend & staand beleid onder het vorige college maar zijn nooit geïntegreerd gepresenteerd. Het verschil ten opzichte van de Woonvisie van het vorige college is dat deze enkel de aantallen nieuwbouwwoningen vanuit gemeentelijke exploitaties beschreef. In de Kadernota zijn tevens de vele particuliere initiatieven meegenomen.

De kansen en risico's bij het thema bestuur bij de variant zelfstandigheid zijn ons inziens niet uniek voor Scherpenzeel en gaan bovendien voorbij aan de verbindende impuls die wij zoeken in de komst van een (al jarenlang gewenste) kroonbenoemde burgermeester. Ook het beëindigen van de onwenselijke dynamiek als gevolg van de externe druk op het toekomstvisie traject wordt 'vergeten'. De in de variant duurzaam partnerschap beschreven kansen gelden eveneens voor de variant zelfstandigheid omdat deze een werkelijk duurzame samenwerking met preferred partner(s) omvat. Verwezen wordt naar paragraaf 6.2.1. Wij nemen graag kennis van de conclusies in deze paragraaf.

5.3 Thema organisatie

Zie opmerkingen over samenwerking onder 2.1

De kansen en risico's voor de variant zelfstandigheid onderschrijven wij niet.

5.4 Thema Samenwerking en Partnerschap

Zie opmerkingen onder 2.1

5.5 Thema Financiën

Wij wachten het financieel meerjarenperspectief van Barneveld alsook een nadere onderbouwing van de aannames (o.a. t.a.v. voorzieningenniveau, lastenontwikkeling in meerjarig perspectief) in uw 'berekeningen' af.

Wij vinden het opmerkelijk dat ten aanzien van Barneveld geen financiële risico's worden benoemd.

5.6 Thema Sociaal Domein

Niet benoemd is de Reserve Sociaal Domein. Verwijzingen naar Seinstra VandelAar zijn achterhaald.

5.7 Thema De Breehoek

Tegenover de investering in De Breehoek staan opbrengsten van het bestaande vastgoed.

Bijlage 1

- Mbt bevolkingsgroei is uw informatie achterhaald. Onze feitelijke woningbouwambities maken de prognoses eveneens weinig realistisch.
- Grijze druk: zolang het pensioenstelsel en AOW niet op gemeentelijk niveau worden vereffend is dit een drogreden van de eerste orde.
- Woningvoorraad: onze woningbouwambitie is fors hoger dan hier beschreven, en bovendien ihkv de Kadernota onderbouwd
- Ontwikkeling woonlasten: zie analyse trendmatige ontwikkeling obv COELO cijfers.
- Ontwikkeling Zwarte Land II niet meegenomen.

- Duurzaamheidsambities: Ontwikkeling warmtenet, trekker RES Warmte RFV
- Jeugdproblematiek: Scherpenzeel is Blue Zone (CBS)
- In de vergelijking van de financiële kengetallen voor Scherpenzeel en Barneveld valt op dat de Gelderse gemiddelden in beide staatjes afwijken.

Bijlage 3 Case Studies Kernenbeleid

Wij missen reflectie op de effecten van recente herindelingen, o.a. West-Betuwe, Utrechtse Heuvelrug, Haren etc.

Tot slot

In dit brondocument missen wij een reflectie op de opgaven waar Scherpenzeel voor staat (ook Barneveld ontbreekt, maar daarover hebben wij geen mening). Er wordt gereflecteerd op beleidsvoornemens en ambities in algemene zin maar niet op de daadwerkelijke maatschappelijke en bestuurlijke opgaven waar wij voor staan. Ook iedere vorm van procesreflectie of onderbouwing, waarom provinciale regieneming gerechtvaardigd zou zijn, ontbreekt.

Wij blijven uw analyses volgen en wachten een kennismaking met de Spiegelgroep af.

Met vriendelijke groet,

College van Burgemeester en Wethouders gemeente Scherpenzeel

Verwerking reacties in Brondocument versie 2

In deze reactie klinkt op veel plaatsen een duiding en (waarde)oordeel over het gevoerde proces en de gekozen aanpak, die aansluit bij de reactie van B&W op het Plan van Aanpak. Hiervan heeft geen verwerking plaatsgevonden. Voor het overige zijn er 3 categorieën opmerkingen:

- 1. Een beperkt aantal feitelijke suggesties voor aanvulling en/of aanpassing van de tekst over de situatie in en het beleid van Scherpenzeel. Deze zijn in de regel direct of redactioneel iets aangepaste vorm overgenomen*
- 2. (Kritische) feedback op delen van de inhoud en gekozen formuleringen; niet zozeer feitelijk maar vanuit een mening over het geschrevene. Aan de hand hiervan zijn de formuleringen tegen het licht gehouden op inhoud en op objectiviteit. Waar nodig leidde dit tot herformulering of aanvulling, doch niet tot wezenlijke inhoudelijke aanpassing.*
- 3. Opvattingen over varianten en de weging daarvan, die relevant kunnen zijn voor een te voeren (bestuurlijke) dialoog over de varianten, maar op zich niet leiden tot aanpassing van de tekst in het brondocument als expertmatig product.*

*In **blauw** is in de reactie aangegeven welke opmerkingen vallen onder categorie 1. en 2.*